

N:o 67.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 2 maj 1898.

— — — — Andra Kammaren den 2 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående utredning i fråga
om vissa af landets vattenfall m. m.*

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande n:o 6.)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 4) utlåtande n:o 14.)

Till Konungen.

I skrifvelse den 13 maj 1896 anhöll Riksdagen, det Eders Kongl. Maj:t tacktes taga under öfvervägande, huruvida strandegare borde tillåtas att i vidsträcktare mån, än nu vore medgifvet, tillgodogöra sig vattenkraften i landets forsar och vattenfall, der sådant kunde ske utan skada för fiske, flott- eller farled eller för någon, som ofvan eller nedan egde jord, vattenverk eller annan egendom, samt, om så ansåges vara förhållandet, för Riksdagen framlägga förslag till ändrade lagbestämmelser derutinnan.

Denna framställning kan sägas väsentligen hafva gått ut på att främja den enskilda industriens intressen i afseende å våra vattenfalls tillgodogörande. Emellertid förefinnes i detta hänseende äfven ett ur flere synpunkter mycket viktigt statsintresse. Detta har beaktats i en hos nu församlade Riksdag väckt framställning, hvori, under erinran om den oerhörda naturliga kraftkälla, som våra forsar och vattendrag erbjöde den uppblomstrande industriens olika grenar, framhålles, att det

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band 7 Häft. (N:is 67—71). 1

vore af särdeles stor vigt och betydelse för landets utveckling på skilda områden, att man i tid droge försorg om att denna tillgång på kraft måtte bättre än hittills kunna tillgodogöras. Motionären ifrågasätter tillika, huruvida icke staten bör förvärfva eganderätten till alla mera betydande vattenfall i landet, för att derefter genom utarrendering eller annorledes så ordna, att inkomsten af dessa naturtillgångar kommer landet i sin helhet till godo, eller om ej staten bör på enahanda sätt söka nyttiggöra de vattenfall, hvaraf staten redan nu är i obestridd besittning.

Huru och på hvad sätt vattenfallsförhållandena lämpligast borde ordnas, vore emellertid en svårlöst fråga, hvars besvarande fordrade noggrann och, så vidt möjligt, fullständig utredning beträffande såväl mängden och storleken af landets vattenfall, som ock belägenheten af desamma, hvarjemte eganderätten äfven syntes, på grund af de senaste årens erfarenheter, böra närmare klargöras.

Med hänsyn till de ständigt växande kraf på statskassan, som blifva en ofafvislig följd af landets stigande kultur, är det en bjudande pligt att tillse, det dessa ökade utgifter företrädesvis och i möjligaste måtto kunna täckas af sådana inkomster, som erhållas utan ökade skattebördor, af vare sig direkt eller indirekt natur; och lära i sådant syfte ifriga bemödanden böra göras för att planmessigt höja afkastningen af statens egendom.

Hvad särskildt vattenfallen angår, har man väl i första hand att tillse, det alla sådana, som äro i statens ego, i den mån sådant låter sig göra, komma till inkomstbringande användning; men derjemte kunde ju äfven vara skäl att taga i öfvervägande, huruvida icke staten genom förvärfvande af enskildes vattenfall åtminstone i vissa fall skulle kunna bereda fördelar åt landet i dess helhet.

På sätt i ofvannämnda framställning anförts, är emellertid en utredning rörande våra vattenfall i särskilda hänseenden af nöden. Riksdagen anser för sin del, att den undersökning, som för närvarande bör ifrågasättas, lämpligen kan ske på ett summariskt sätt och omfatta endast sådana vattenfall, hvilka på grund af strandegarerätt, jordeboks-anteckningar eller andra kända förhållanden kunna anses delvis eller helt och hållet tillhöra staten. Vid denna undersökning synes väsentligen böra tillgå sålunda, att hvarje vattendrag med dess tillflöden i ordningsföljd efter kartan, norr ifrån räknadt, undersökes, och att, med afseende å deri befintliga, nyss omförmälda vattenfall utaf afsevärd betydelse, anteckningar för hvart och ett verkställas beträffande:

a) fallets approximativa krafttillgång, beräknad efter medelvattenmängd och fallhöjd;

b) de särskilda lokala förhållanden, som möjligen kunna anses underlätta eller försvåra vattenkraftens tillgodogörande;

c) afståndet från närmaste jernväg och jernvägsstation, landsväg eller annan farled, stad, by, sågverk, qvarn, grufva, malmförande berg m. m.;

d) huruvida båda eller någondera af stränderna äro i statens ego samt om staten eger holme eller grund i fallet;

e) hvad om eganderätten till fallet finnes i jordeböcker och andra kamerala handlingar antecknad eller genom laga kraftvunnen dom afgjort; och

f) om någon och i så fall hur stor del af vattenkraften redan är i ett eller annat afseende tagen i anspråk.

Samtliga dessa uppgifter borde sammanföras i en bok eller ett register, åtföljdt af karta, hvarå alla fallen äro utmärkta; och skulle denna bok befordras till trycket samt tillhandahållas Riksdagen, vissa förvaltande myndigheter och möjligen äfven allmänheten.

I sammanhang härmed finner sig Riksdagen böra uttryckligen framhålla, att, om sålunda af uteslutande praktiska skäl undersökningen komme att begränsas till endast en mindre del af landets vattenfall, detta icke finge anses innebära något slags erkännande från statens sida, att öfriga, ej undersökta vattenfall vore att betrakta såsom enskild egendom; utan komme frågan härom att stå öppen och blifva beroende på i hvarje fall sig företeende omständigheter.

Då Riksdagen anser, att en undersökning, anordnad^u ungefärligen på sätt, som här ofvan angifvits, skulle komma att yppa nya förvärfskällor för staten, gifva ledning för fortsatta, mera detaljerade och mera omfattande undersökningar i samma riktning samt föranleda till^a åtgärder för fallens tillgodogörande för statens räkning, får Riksdagen an- hålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t låta verkställa den här ofvan antydda undersökning och utredning beträffande de mera betydande vattenfall, hvilka helt och hållet eller delvis anses vara i statens ego, som ock om och hvilka åtgärder böra från statens sida vidtagas för att dessa naturtillgångar må komma landet i dess helhet till godo, samt derefter för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 2 maj 1898.

Med undersätlig vördnad.